עין משפט
נר מצוה

לא א מיי׳ פ״ה מהלכות מאכלות אסורות הל׳ ז סמג לאוין קלו טוש״ע י״ד סי׳ סב סעיף ד:

לב ב מיי׳ פ״ז שם הל׳ יד סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ סה סעיף ד:

לג ג מיי׳ פ״ו שם הל׳ יג סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ סז סעיף ד:

לד ד מיי׳ שם טוש״ע שם וסי׳ סה סעיף א:

לה ה מיי׳ שם טוש״ע שם סי׳ סה סעיף ד:

לו ו מיי׳ שם הל׳ יד סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ סח סעיף א:

לז ז מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ב:

לח ח מיי׳ פ״ז שם הל׳ כא סמג לאוין קלט טוש״ע י״ד סי׳ סד סעיף כא:

לט ט מיי׳ פ״ח שם הל׳ יד ועי׳ במ״מ ובכ״מ ובל״מ סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ סה סעיף יא:

◆

מדלא קא ברייץ הני אבר מן החי נינהו מאן דשרי מדלא קא מסרחן הני חיותא אית בהו ואידך האי דלא קא מסרחן דלא קא שליט בהו אוירא ואידך האי דלא ברייץ כחישותא הוא דנקט להו א״ל רבי יוחנן לרב שמן בר אבא [א]הני ביעי חשילתא שריין ואת לא תיכול משום [1]ואל תטוש תורת אמך אמר מר בר רב אשי [ב]הני ביעי דגדיא עד תלתין יומין שריין בלא קליפה מכאן ואילך אי אזרען אסורין ואי לא אזרען שריין מנא ידעינן אי אית בהו שורייקי סומקי אסירן לית בהו שורייקי סומקי שריין [א]אומצי ביעי ומזרקי פליגי בה רב אחא ורבינא בכל התורה כולה רבינא לקולא ורב אחא לחומרא [⊙]והלכתא כרבינא לקולא לבר מהני תלת דרב אחא לקולא ורבינא לחומרא והלכתא כרב אחא לקולא [ב][ג]אומצא דאסמיק חתכה ומלחה אפילו לקדרה נמי שפיר דמי תלייה נמי בשפודא דאיב דמא אגומרי פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר [ד]משאב שאיבי ליה וחד אמר מצמת צמתי ליה וכן [ה]ביעי וכן מזרקי [ו]רישא בכיבשא אותביה אבית השחיטה דייב דמא ושרי אצדדין מיקפא קפי ואסור [ז]אותביה אנחיריה דץ ביה מידי שרי ואי לא אסיר איכא דאמרי אנחיריה ואבית השחיטה דאיב אצדדין אי דץ ביה מידי שרי ואי לא אסיר [א][ג]אמר רב יהודה אמר שמואל שני גידין הן הפנימי סמוך לעצם אסור וחייבין עליו חיצון סמוך לבשר אסור ואין חייבין עליו והתניא פנימי סמוך לבשר אמר רב אחא אמר רב כהנא איקלודי מיקליד והא תניא חיצון הסמוך לעצם אמר רב יהודה היכא דפרעי טבחי איתמר טבח שנמצא חלב אחריו רב יהודה אמר בכשעורה רבי יוחנן אמר בכזית אמר רב פפא ולא פליגי כאן להלקותו כאן לעברו [ד]אמר מר זוטרא כשעורה במקום אחד כזית אפילו בב׳ ובג׳ מקומות והלכתא [ח]להלקותו בכזית לעברו בכשעורה: אין הטבחין נאמנין [וכו׳]: א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן חזרו לומר נאמנין אמר רב נחמן [ה]אכשור דרי מעיקרא דהוו סברי לה כרבי מאיר לא הוו מהימני ולבסוף סברי כרבי יהודה איכא דמתני לה אסיפא וחכמים אומרים נאמנים עליו ועל החלב אמר ר׳ חייא בר אבא אמר רבי יוחנן חזרו לומר אין נאמנין אמר רב נחמן בזמן הזה נאמנין אכשור דרי מעיקרא סברוה כרבי יהודה הדר סברוה כרבי מאיר כמה דהוו דכירי לה לדרבי יהודה לא מהימני והשתא דאנשיוה לדרבי יהודה מהימני: ועל החלב: חלב מאן דכר שמיה הכי קאמר אין נאמנין עליו ועל החלב וחכמים אומרים נאמנין עליו ועל החלב:

מתני׳ [ו][ט]שולח אדם ירך לעובד כוכבים שגיד הנשה בתוכה מפני שמקומו ניכר:

גמ׳ שלמה אין חתוכה לא במאי עסקינן אילימא במקום שאין מכריזין

חתוכה

◆

אל תטוש תורת אמך. מנהג מקומך שאתה מבבל ושם נוהגין בו איסורא דהא איפליגו בה רב אמי ורב אסי [ע״א]: **הני ביעי דגדיא עד תלתין יומין.** משנולד: **שריין.** בלא קליפת הקרום דאכתי לא נפיש דמיה ליבלע באיבריו. גדיא לאו דווקא: **אזרען.** יש בהן זרע אסורין דבידוע שיש דם: **אומצא ביעי ומזרקי.** לקמיה מפרש פלוגתייהו: **בכל התורה כולה.** רב אחא ורבינא חד אמר הכי וחד אמר הכי בכולהו ההוא דמיקל רבינא וההוא דלחומרא רב אחא: **דאסמיק.** שנקוטרא״ו: **חתכה.** חתיכות הרבה: **תלייה בשפודא.** בתוך התנור לצלות בלא חתכה ומלחה אלא כדי מליחת צלי דבר מועט: **דאיב דמא.** הואיל ותלוי שפיר דמי: **שייבי.** שואבים את הדם: **מצמת צמית.** איסטריינ״ט צומתין הבשר ואינו מוציא את דמו והוא נצלה בתוכו ואסור: **מיזרקי.** חוטי הצואר ורידין: **רישא בכיבשא.** הראש כשרוצין להסיר שערו נותנין עליו מים ומטמינין אותו ברמץ: **כבשא.** הטמנה: **אותביה אבית השחיטה.** שבית השחיטה מלמטה: **דייב דמא.** דרך החתך ושפיר דמי: **אצדדים.** על לחייו: **מיקפא קפי.** דמא בתוכו ואסור: **קפי.** כמו (איוב י) וכגבינה תקפיאני: **אותביה אנחיריה.** נקבי החוטם למטה: **דץ ביה.** בנקב החוטם מידי שלא יסתם: **פנימי.** גיד הארוך והוא בצד פנימי של ירך: **חיצון.** גיד הקצר שבסוף השופי לרחבו והוא לצד חיצון של ירך: **והתניא פנימי.** קרי מובלע בבשר: **אקלודי מיקליד.** אותו גיד הארוך חוזר ונכנס בבשר והתם קרי ליה סמוך לבשר: **אקלודי.** לשון מפתח הנכנס בפותחת: **והתניא.** דחיצון קרי סמוך לעצם דמשמע גלוי הוא ואינו מובלע בבשר: **אמר רב יהודה היכא דפרעי טבחי.** הוי גלויה במקום חתך הירך כשנחתכת ונפרשת מן האליה הוי ראש אותו גיד מחובר לבוקא של קוליא כך שמעתי: **טבח שנמצא אחריו חלב.** דרך הטבח לנקר הבשר: **להלקותו.** בכזית: **לעברו.** בכשעורה: **אכשור דרי.** דמדקאמר חזרו לומר מכלל דמעיקרא הוה קי״ל כרבי מאיר דאמר אין נאמנים וחזרו לומר נאמנים וכי אכשור דרי בתמיה: **כרבי מאיר.** דבעי חטיטה וטריחא להו מילתא לא מהימני וצריך לבדוק אחריהם: **מעיקרא סברי לה כרבי יהודה.** ולפיכך אמרו חכמים דנאמנין ולבסוף סברי דבעי חטיטה ואמרו אין נאמנים: **וכמה דהוו דכירי לדר׳ יהודה.** וגרירי בתריה אמרו אין נאמנין משום דסבירא לן כר׳ מאיר ובזמן הזה דאנשיוה לדרבי יהודה והוחזק המנהג כרבי מאיר אמרו נאמנין: **הכי קאמר.** רבי מאיר: **אין נאמנים לא עליו ולא על החלב.** מפני שטורח הוא להם וחכמים אומרים נאמנין עליו ועל החלב: **מתני׳ שולח אדם ירך לעובד כוכבים כו׳.** ואין חוששין שמא יחזור וימכרנה לישראל ויאכלנה בגידה דכיון דשלימה היא מקומו של גיד הנשה היה ניכר אם נחטט הימנה והלוקח מבין שלא ניטל ונוטלו. ובגמרא פריך היכי זבני ישראל בשר מן העובד כוכבים: **גמ׳ ירך שלמה משמע:** **חתוכה לא.** אלא אם כן ניטל גידה דכיון דחתוכה היא סבר לוקחה מן העובד כוכבים שניטל גידה ואוכלה בגידה: **במקום שאין מכריזין.** שכל הטבחים של אותו מקום ישראלים הם וכשבאה טרפה לידם אין מכריזין לומר נפלה טרפה באילה למכור לעובד כוכבים ובאותו מקום אין לוקחין בשר מן העובד כוכבים דשמא מכרו לו הטבחים טריפה ואין אנו יודעים אם באת היום טרפה לידם:

חתוכה

◆

מדלא קא ברייץ הני אבר מן החי נינהו. מן התורה לא הוי אבר מן החי כיון שמחוברים הם מעט הם ניתרין בשחיטה כאברים המדולדלים ואין בהם אלא מצות פרוש בלבד כדאמר בפרק בהמה המקשה (לעיל דף עד.): **משום אל תטוש.** סבר כרב אשי דאמר בפ״ק (לעיל דף יח:) דהיכא דדעתיה לחזור נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם א״נ ככ״ע ואת לא תיכול במקומו קאמר:

רישא בכיבשא. יש שנותנים תרנגולת במים אחר שחיטה וטומנין אותה ברמץ להסיר הנוצה אע״ג דרישא בכיבשא לא שרי אלא היכא דאותביה אנחיריה היינו משום דיש בראש עצמות הרבה ודברים המעכבים את הדם מלצאת אבל בתרנגולת הראש מישאב שאיב דמא וה״ג כתוב האי מאן דמטוי רישא צריך לאתנוחי לבית השחיטה מתתאי כי היכי דנידוב דמא ואי איפתלי והפכיה מוקרא הוא דאסור באכילה ורישא גופה שרי משמע דלא אסור אלא משום קרום של מוח שיש בו דם ולכך גם המוח אסור שמתבשל בדם הקרום אבל תרנגולת דליכא למימר הכי שריא ונראה דגם חוטין שבלחי אסורין אם לא חתכן מתחלה שגם הם אסורין משום דם כדאמר לקמן (דף קיג.): **שני** גידים הם. כאן פי׳ בקונטרס דקרי ליה פנימי משום דמובלע הרבה עד סמוך לעצם וחיצון משום דסמוך לבשר ואינו מובלע כל כך ובריש פירקין פירש בענין אחר: [ז]**נאמנין** עליו ועל החלב. בסתם חלב איירי דחלבו של גיד שרי ר׳ יהודה לגמרי ולא שייך למימר ביה נאמנות כדפירשתי[ח] ועוד דאי בחלב דגיד איירי הוה ליה לאקשויי ממתני׳ לשמואל דשרי לדברי הכל והכא אסר לד״ה ולשנויי דמותר דקאמר שמואל מן התורה קאמר כדמשני לעיל אברייתא ועוד דהול״ל עליו ועל חלבו אי אחלבו דגיד קאי אלא בסתם חלב איירי ופליגי דרבי מאיר סבר דאין נאמנין בגיד הנשה דצריך חטיטה ואיכא טירחא ובחלב נמי אע״ג דליכא טירחא כולי האי כמו בגיד החמירו עליה שלא להאמינו כיון דחמיר איסוריה ואיכא ביה נמי טירחא לכך אין נאמנין ולרבי יהודה נאמנין בגיד משום דלא בעי אלא גמימה ובחלב נמי אע״ג דאיכא ביה טירחא טפי מבגיד לרבי יהודה מכל מקום לית ביה טירחא כמו בגיד לרבי מאיר: **חזרו** לומר נאמנין. אגיד קאי ולא אחלב: **חלב** מאן דכר שמיה. לעיל (דף פט:) דקאמר רבי יהודה אינו נוהג בשליל וחלבו מותר לא פריך הכי משום דחלבו מותר מילתא באפי נפשיה היא כדמפרש שמואל (לעיל צב:) אבל הכא חדא מילתא היא ונאמנין עליו ועל החלב דנאמנין קאי אתרוייהו ומשמע דבתרוייהו קאתי לפלוגי עליה דרבי מאיר:

חיתוכה

◆

רבינו גרשום

ואידך האי דלא קא מסרחן. כלומר האי דאסר סבר האי דלא קא מסרחן כו׳: ואידך האי דלא קא ברייץ: משום אל תטוש תורת אמך. כלומר צווי חכמים דהא חזינן דמחלוקת חכמים היא דחד אסר: שריין בלא קליפה. משום דמא: אומצא ביעי ומזרקי כו׳ אומצא דאסמיק. שמכין את הבהמה בחייה ונצרר הדם באותו מקום: מישב שייבי ליה. כלומר הגחלים שואבים הדם ממנו: וכן ביעי. ביצים של בהמה דאית בהו שורייקי סומקי: וכן מזרקי גידים גדולים שבצואר שהן מלאין דם: רישא בכיבשא. כלומר כשרוצין לגרד שער מראש של בהמה טומנין אותו ברמץ שיהא השער רך לגרד וכשטומנין אותו אותביה אבית השחיטה וכו׳ ואיכא דאמר כשצולין אותו בתנור שלם אותביה אבית השחיטה וכו׳: מקוה קוו ואסיר. כלומר הדם קווי במקום אחד ואין יוצא חוץ ואסיר: אי דץ ביה מידי. כלומר שלא יסתם הנקב: היכא דפרעי טבחי. כלומר מקום שמתחילין השופי לחתוך כשמנקרין אותו: אמר רב כהנא אקלודי מיקלד. כלומר קנוקנות הן שמפצלין סמוך לבשר: כאן לעברו. כלומר מן הטבחות עד שימצא כזית: כשעורה במקום אחד. כלומר אפי׳ כשעורה במקום אחד מלקין אותו כזית אפי׳ בשלש מקומות: אכשור דרי. מעיקרא סברוה כר״מ דמחמיר דאמר צריך שיטול את כולו ולפיכך אין נאמנין דמחמרין [בהו] ולבסוף סברוה כר׳ יהודה דאמר דיקיים בו מצות [נטילה] וא״צ לחטט אחריו ולפיכך מקילינן בהו ונאמנין: מעיקרא סברוה כר׳ יהודה. כלומר מעיקרא נאמנין דסבירא לן כר׳ יהודה דמיקל לפיכך מהימנינן להו ולבסוף סברוה כר״מ דמחמיר כמה הוו דכירי ליה לדר׳ יהודה דמיקל לא הוו מהימני דמקילי אינשי בגיד הנשה והשתא דאנשיוה לר׳ יהודה מחמירי אינשי כר״מ ומהימני: מפני שמקומו ניכר כו׳: א) מעיקרא סברינן. כלומר דלא חיישינן שמא מזבין ליה לישראל במקומו דגיד הנשה ניכר ולבסוף סברינן דכיון דמקומו ניכר מיחזי כגונב דעתו של עובד כוכבים דגיד עץ בעלמא הוא: אילימא במקום שאין מכריזין כו׳. כלומר שאין רגילין באותו מקום להכריז כשיש טרפה לישראל נפל בישרא לבני חילא כדחזינן לקמן אפי׳ חתוכה נמי דאין

◆

מסורת הש״ס

א) פסחים עד:, ב) [פי׳ שהוכה הבהמה מחיים ונתקבץ שם הדם והאדים הבשר], ג) לעיל נא. פסחים פג:, ד) עיין רש״ל, ה) [יבמות לט:], ו) פסחים כב., ז) [שייך לעיל במשנה], ח) [לעיל נב:],

◆

תורה אור השלם

1. שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ: משלי א ח

◆

גליון הש״ס

גמ׳ והלכתא כרבינא לקולא. ויצא מן הכלל הזה סוטה כה ע״א ע״ז כו ע״ב ודף לג ע״ב ודף עה ע״ב:

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ואי לא אסיר גופא אמר רב יהודה אמר שמואל:

◆

לעזי רש״י

שנקוטרא״ו [שנקטירו״ד]. רווי-דם.

אישטריינ״ט. סוגר.

◆

מוסף רש״י

אומצא ביעי ומזרקי. אומצא דאסמיק חתיכות בשר איסקנטור״א בלע״ז וכן ביצי זכר דאסמיק וכן מיזרקי חוטין גסין שהן ורידין שבבית השחיטה (פסחים עד:). **פליגי בה.** כדמפרש פלוגתייהו לקמיה דאנחיה אגומרי (שם). **בכל התורה כולה.** כל היכי דחזית פלוגתייהו ואיתמר סתמא חד אמר לקולא וחד אמר לחומרא ולא פירש מי המיקל ומי המחמיר, דע שרב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכתא בכולן כדברי המיקל (שם). **דאיב דמא.** ושפיר דמי אף במלח מעט בתורת צלי (שם). **מצמת צמתי ליה.** ודמו נבלע בו (שם). **שני גידין הן.** בירך, פנימי. זה גיד הגדול המתוח על פני כל אורך הירך ופנימי קרי ליה שהוא בצד פנימי של ירך, לצד הרואה את הירך השנית (פסחים פג:) הוא גיד ארוך ונתון לארכו של שופי כשפורעין את הירך ופושט בכל הירך, ראשו אחד מחובר בעצם האליה ומשם נפשט לאורך השופי עד מקום חיבור הקולית ועצם הירך ושם הוא סמוך לעצם (לעיל צא.). **סמוך לעצם.** עצם הקולית התחוב בבוקא דאטמא וגם יוצא מבוקא דאטמא ונמתח אצל אותו עצם על פני כל אורך הירך שאסור (פסחים שם). **אסור.** מן התורה, **וחייבין עליו.** מלקות כדיליף מהירך ועוד שהוא על הכף שהכף הוא בשר עגול הסובב את הקולית ודבוק בה ועל שם שהוא בצד פנימי של ירך, צד שכלפי ירך חברתה כשהבהמה מחוברת, קרי לה פנימי (לעיל צא.). **חיצון.** גיד קצר הנתון לרוחב השופי בסופו מובלע בכף הסובבת את הקולית והוא נתון בצד חיצון של ירך (שם) זה גיד קצר הנתון בסוף השופי לרחבו, וחיצון קרי ליה שם שהוא מוטל לצד חיצון של ירך, לצד הרואה את האויר הסמוך לבשר, שמובלע בבשר (פסחים שם). **אסור.** מדרבנן, ואין חייבין עליו. כדמפרש טעמא דאשר על כף הירך, הכף דפשיט בכולה ירך והיינו פנימי אבל חיצון לא (שם) דלאו היינו על הכף אלא בתוך הכף (לעיל שם). **אכשור דרי.** בתמיה וכי נתכשרו הדורות (יבמות לט:). **שולח אדם ירך לנכרי.** ולא חיישינן דלמא אזל נכרי ומזבין לה לישראל שלמה, ולא גזרינן שמא יזבין לה לישראל ויסבור שניטל גידה הואיל ומתחת יד ישראל יצתה, ויאכלנה בגידה. אם הוא נטול או לאו (פסחים כב.).

א) דברי רבינו בזה מסולי הבנה דהיכן מצינו חילוק בדין זה בין מעיקרא ובין לבסוף ואולי דגירסא אחרת היה לו לרבינו בכאן.